

COLOFON

Bestuur:

Fr. van Dommelen, voorzitter, Tel. 5513151

M. van Griensven, secretaris, Tel. 5513363

N. Sira, penningmeester, Tel. 5514198

Th. van de Wetering, lid, Tel. 5512880

F.C. Cooijmans, lid, Tel. 5514359

Adres secretariaat:

Nieuwstraat 28,

5271 AD Sint-Michielsgestel

Tel. 5513363

Bankrelatie:

Heemkundevereniging "De Heerlijkheid Herlaar"

Rabobank Sint-Michielsgestel

Rekeningnummer: 13.36.98.742

Contributie Heemkundevereniging:

f 25,00 per jaar voor gewone leden

f 12,50 per jaar voor junior leden

f 50,00 minimaal per jaar voor donateurs

c.q. begunstigers

Openstelling documentatie-centrum

Zolang wij niet beschikken over een Heemhuis is het mogelijk, na afspraak, bij de secretaris boeken, tijdschriften en tekeningen in te zien.

Den Heertgang:

Verschijnt vier maal per jaar

Redactie:

M. van Griensven

Th. van de Wetering

N. Sira

Redactie adres:

Fresiastraat 6, 5271 GZ Sint-Michielsgestel

Lay-out en drukwerk:

Frans den Otter

Schutblad:

Jan Lurinks

INHOUD

De Kleine Ruwenberg en het
geslacht 'Toe Boecop'
vervolg
(F. van Dommelen) blz. 2

Nieuwe lectuur over
Sint-Michielsgestel
(F. van Dommelen) blz. 2

Doofstommen-Instituut in
Sint-Michielsgestel
deel V
(M. van Griensven) blz. 3

Bestuursmededelingen blz. 6

Uitnodiging opening en
wandeling kunstmanifestatie blz. 7

Nieuwe lectuur over Sint-Michielsgestel.

In het kortgeleden verschenen Noordbrabants Historisch Jaarboek 17-18", uitgegeven door de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening, zijn enkele interessante artikelen opgenomen die een directe relatie hebben met de geschiedenis van Sint-Michielsgestel.

Allereerst een uitvoerige studie van ons medelid, L.van Zalingen-Spooren met als titel "De rol van geerfden en naburen in het dorpsbestuur in de achttiende eeuw in enkele dorpen bij 's-Hertogenbosch".

Bij haar onderzoek hebben als voorbeeld gediend de dorpen, Haaren, Helvoirt, Esch, Den Dungen en Sint-Michielsgestel.

In het artikel wordt ingegaan op de betrokkenheid van de inwoners (de naburen) bij het lokale bestuur van de gemeente of wat Sint-Michielsgestel betreft het bestuur van de "Hoge Heerlijkheydt St.Michiels Gestel" met zijn eigen schepensbank. Ook het toezicht op het reilen en zeilen van de heerlijkheid door de Raad en Rekenkamer van Bergen op Zoom komt aan de orde.

Interessant is ook het artikel van prof. A.J.A. van Bijsterveld met als titel "De parochiekerk als centrum van de middeleeuwse dorpsgemeenschap" waarin de ontwikkelingen in de voormalige dekenaten, Hilvarenbeek, Cuijk en Woensel aan de orde zijn. Mutatis mutandis is deze verhandeling ook voor onze dorpsgemeenschap van toepassing.

Voor de liefhebbers van de middeleeuwen biedt het artikel van prof. dr. P.C.M. Hoppenbrouwers over "De middeleeuwse oorsprong van de dorpsgemeente in het noorden van het hertogdom Brabant" interessante stof.

Een exemplaar van het historisch jaarboek is bij de secretaris van de heemkundevereniging ter beschikking.

F.W.v.Dommelen.

DE KLEINE RUWENBERG EN HET GESLACHT "TOE BOECOP".

vervolg

In het vorige artikel is vermeld dat tussen 1705 en 1726 de Kleine Ruwenberg is overgegaan aan de familie de Horion en vervolgens in 1726 wordt verkocht aan mr.van Berestein, heer van Maurik te Vught.

In het tijdschrift Taxandria, jaargang 1910, op de blz.124 en 125, is daar al uitvoerig over geschreven door de historicus A..van Sassen van Yssel .

Enigszins ingekort luidt dat relaas als volgt:

"Everard van Doerne huwde ten 1e zijn volle nicht Antionette van Doerne, dochter van Hendrik en Anna Magdalena van Merode; ten 2e. Anna Catharina Constantia van Boecop, erfdochter van den Kleinen Ruwenberg onder St. Michielsgestel, dochter van Ernest en Anna Veronica von der Ehren zu Birgell.

Van zijn eerste vrouw had hij een dochter, Cornelia Charlotte genaamd, die in 1681 onmondig was en jong stierf ;

van zijn tweede vrouw had hij een dochter, Anna Wilhelmina van Doerne, die van hem erfde Asten en van haar moeder den Kleinen Ruwenberg.

Zij huwde in 1719 Gerardus Assuerus Ludovicus de Horion, (onder meer) heer van Colonster ,Angleur, Goor en Buggenum en grootmeier van Luik.

Zij overleed den 23 november 1720 op het kasteel van Asten, nalatende een achtmaands kind, dat kort na de geboorte overleed.

Bij de huwelijksvoorwaarden had zij aan haren man vermaakt de Kleine Ruwenberg en andere allodiale goederen.

Gerardus A.L. de Horion, voornoemd, droeg de aan hem vermaakte goederen op 11 december 1725 voor Schepenen van Den Bosch over aan Joannes Chrystoforus de Berthof de Belven, een neef van zijn overleden vrouw, die hoogdrossaard van het hertogdom Limburg was. Deze Joannes Chr. de Bertholf geraakte in schulden met het gevolg, dat hij 4 mei 1726 de Kleine Ruwenberg moest verkopen aan mr.Christiaan Paulus van Beresteyn, heer van Maurik te Vught."

F.W. v.Dommelen.

Het Doofstommen-Instituut te St. Michiels-Gestel.

Onder den titel: " Bij de doofstommen " geeft *De Maasbode* eene zeer interessante schets van het R. K. Doofstommen-Instituut "Herlaar " te St. Michiels-Gestel.

De schrijver, die een bezoek heeft gebracht aan deze nuttige en schoone inrichting, geeft zijne indrukken hiervan in verhalende vorm weer. We achten deze schets belangrijk genoeg om ze als Feuilleton in ons blad op te nemen.

(" De Zuidwillemsvaart" 1910)

De Stichter van het Instituut voor Doofstommen,
de Zeereerw. Heer Martinus van Beek.

Meisjes-bouw. opgericht in 1868—'69,
onder eet- en speelzaal, atelier
der handwerken, boven slaapzaal.

Nieuwe hoofdingang (sinds 1816),
rechts kamers van Directeur,
boven logeerkamers, enz.

Gebouwen
der jongens-afdeeling
en nieuwe kapel.

vervolg

Het godsdienstonderwijs.

„Nu moet u, voordat we naar het nieuwe gebouw wandelen, toch ook nog even onze kapel zien. Die is nog heel mooi; en ruim genoeg ook wel. Wilt u maar binnengaan?”

Een lief kapelletje in spitsboogstijl met zacht licht en teerleurige polychromie.

„Die kruiswegstatie's en schilderijen zijn van den Hilversumschen schilder Brouwer, u weet wel, die voor een paar jaar gestorven is. Ze zijn in denzelfden trant gepenseeld, als dat tafereel in de Lieve-Vrouwe-Kapel der Bossche Kathedraal. 't Is jammer, dat we die heel verdienstelijke stukken niet naar het nieuwe instituut kunnen medenemen. De pleisterlaag, waarop ze geschilderd zijn, is veel te dun, om van den muur te nemen”.

Nog eenige oogenblikken bleven we stilzwijgend in de gewijde plaats. Na een groet aan het Allerheiligste traden we naar buiten.

„Wordt dat orgel ook gebruikt?”

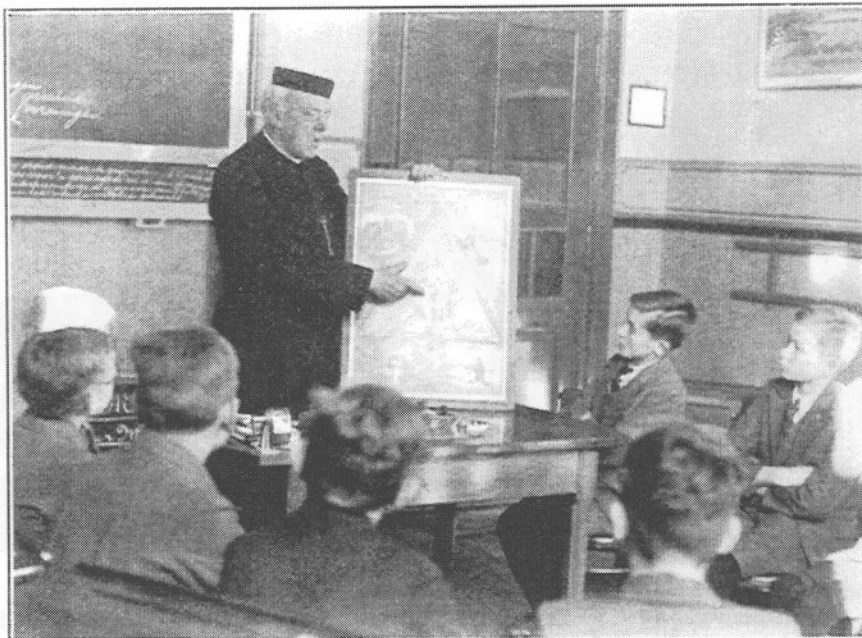
„O zeker, de broeders zingen op Zonenfeestdagen tijdens de heilige diensten”.

„Daar zullen de doofstommen toch niets van bemerken?”

„Toch wel. Iets ervan voelen zij al licht. De dreuning der muziek-melodieën gaat niet geheel voor hen verloren. Dit is een zeer bijzonder verschijnsel in het leven der doofstommen. Wat wij hooren voelen zij dikwijls aan den luchtdruk. Bij onweder bijvoorbeeld kunt ge dikwijls bemerken, dat sommigen de trillingen der lucht al langs zich heen voelen strijken, voor wij iets van den donder hooren. En in een groote zaal heb ik het meermalen beleefd, dat zelfs degenen, die vooraan zaten, omkeken, als er heel achtersaan een deur geopend werd. Toch hooren zij daar beslist niets van. Uitsluitend het gevoel waarschuwt hen”.

„Kunt u ook zeggen, of de doofstommen van nature religieus gestemd zijn?”

„Neen, over 't algemeen niet. Dit is ook volkomen duidelijk; immers de menschen missen, als zij hier komen, gewoonlijk ieder begrip van den godsdienst. Juist, omdat zij zich in de godsdienstleer zooveel abstracties moeten voorstellen, is hun geest in dit opzicht vaak nog trager. Wel doet het hun na verloop van eenigen tijd zichtbaar goed, als zij wat inzichten krijgen in het geloof. Er is immers zooveel troostends en versterkends in onzen katholieken godsdienst. En dat voelen zij evenzeer als wij, ja, soms nog sterker, omdat zij meer dan wij behoefte hebben aan troost en versterking in hun ongeluk.

Mhr. Directeur een godsdienstles gevend over de H. Drieëenheid.

Dit is dan ook de reden, waarom wij zooveel in ons vermogen is, werken aan de godsdienstige vorming en ontwikkeling onzer kweekelingen.

Wij geven hun les in den Catechismus. — zooals u vanmiddag gezien hebt. — wij bereiden hen voor tot de eerste H. Communie, die zij gewoonlijk tusschen hun dertiende en zestiende jaar mogen doen.

Wordt er ook voor hen gepreekt?*

..Meermalen, zekerwel. Voor de ouden preeken wij in gebarentaal, voor degenen, die hebben leeren spreken in de spreektaal. Nu is dit laatste nog niet zoo gemakkelijk, als u misschien wel denkt. In de klas spreken wij voor hoogstens twaalf leerlingen en zijn we dus al licht verstaanbaar. Maar in de kapel spreken we voor een zeer groot aantal, zoodat niet allen even scherp onze mondbeweging kunnen zien. Gezichtszwakheid is voor een doofstomme een ramp, dat begrijpt u nu... Om nu allen in staat te stellen, ons te volgen in de preek, geven we hun van te voren een klein schema ervan, zoodat zij den hoofdinhoud kennen. En dat helpt zeer veel.

We zijn nu sinds een jaar bezig, om zooals dat voor de hoorenden gedaan wordt, ook voor de dooven driedaagsche godsdienstoefeningen in afzondering te houden. Hierin zijn we wonderwel geslaagd. In 1909 waren er in de Pinkster-retraite omstreeks honderd oud-leerlingen hier bijeen, die hun geloof eens kwamen verlevendigen. Zoo'n gezamenlijk bad doet immers ieder op zijn tijd goed. En is er dan al eens een wat van den rechten weg, dan is dat met een enkel woord te goeder trouw al spoedig te herstellen. Dat is zoo aardig en zoo genoegelijk ook, dat ge het heele volle vertrouwen, van die menschen bezit. In den beginne, als zij pas hier zijn, houden ze zich soms op een afstand en toonen ze zich wat achterdochtig, zooals de blinden dat ook doen — maar wij doen alsof wij daarvan niets bespeuren en gaan dan dag aan dag amicaal met hen om. En dan komt zoo opeens dat heele vertrouwen, als een echte vriendschap voor het leven. Ja, wij zijn zoo orderling wel bijzonder gemoedelijk. De leerlingen houden dan hier ook allen die kinderlijke naïveteit, die rondborstige openhartigheid, welke den omgang met hen meer dan eens tot een genoegelijken maakt.

Om maar iets te noemen, het gebeurt natuurlijk wel, dat de eene onderwijzer er langeren tijd over doet, dan de andere, om onze spreekmethoden te leeren. Dit zien de leerlingen al heel spoedig. En dan op een goeden dag zeggen ze je: nou, u is niet zoo wlug als mijnheer die. — die was in zooveel weken al klaar!

Wij nemen hun zoiets nooit kwalijk, al werken wij erop, dat de kinderlijkheid niet oversla tot onbeleefdheid.

Die naïveteit dan maakt hen zoo bevattelijk, om, als ze weer eens hier zijn, zonder dat ze zich gestooten of gekrenkt gevoelen de een of andere waarheid, welke zij in het leven schenen te vergeten, hun op het hart te binden met een stevig woordje.

En zoo doen de retraiten ook in deze kringen onberekenbaar veel nut. Dit jaar zullen we weer een retraite voor meisjes geven in het klooster der religieuzen van het H. Hart te Nijmegen (Mariënbrug) op 29, 30 en 31 Juli.

Gelukkig staan wij in onze zorg voor de godsdienstige belangen der doofstommen niet alleen. Te Groningen en Rotterdam wordt goed voor hen geleeraard. Ook in Amsterdam, Haarlem, 's Hage en Tilburg kunnen de doofstommen de uitsluitend voor hen gehouden godsdienstoefeningen bijwonen. In de laatste Meimaand waren hier nog een drietal paters Minderbroeders onze gasten, die zich aan het religieus onderricht der doofstommen wijden.

Ook in ons maandschrift „De Vriend der doofstommen” trachten wij onze oud-leerlingen op een eenvoudige wijze te herinneren, aan wat zij hier zoo vaak en wij mogen zeggen zoo overtuigend hebben gehoord. U kunt dat zelf wel eens nalezen.

Inderdaad, die artikelen in het maandblad zijn eenvoudig en wel geschikt, om de minstbegaafden zelfs te bereiken. Hoort uit het laatste nummer een stukje over den verloren zoon:

..Er was een vader, die twee zoons had. Een zoon leefde braaf, de andere leefde slecht. De slechte zoon trok ver weg naar een vreemde stad en leefde daar in groote zonde. De vader was zeer bedroefd, dat zijn zoon was weggetrokken uit zijn huis. Dikwijls ging die vader staan kijken op den weg, of zijn zoon nog niet terugkwam.

En op zekeren dag zag die vader zijn verloren zoon in de verte aankomen. En de vader liep den zoon tegemoet. De vader nam zijn verloren zoon bij de hand. Hij gaf hem nieuwe kostbare kleederen. Hij richtte een groot feestmaal aan, omdat zijn zoon was teruggekeerd. Die zoon was wel slecht, maar die vader had dien zoon toch lief.

Maar meteen geeft het maandblad een schoone gelegenheid, om hen, die in de religie verslappen en hun vroegeren ijver verliezen, tot verbetering aan te sporen.

Na een vermelding van de godsdienst-oefeningen, welke in Noord- en Zuid-Holland voor de doofstommen gegeven worden, heet het o. a.:

„Dat alles is zeker zeer verblijdend, vooral wijl het zulke heilzame vruchten belooft voor de toekomst.

„Wij vernamen echter van katholieke doofstommen te Amsterdam ook dingen, die ons met groote droefheid vervulden, o.a. dat er onder hen ook zijn, die niet voldoen aan het strenge gebod der H. Kerk, van tenminste eens in het jaar omtrent Paschen de H. Communie te ontvangen.

„Wat moet er terecht komen van de onsterfelijke ziel dier ongelukkige doofstommen! Ik weet het niet, of het oudleerlingen zijn van het Instituut voor Doofstommen te St. Michiels-Gestel;

maar allen toch, ook zij, die de scholen van Rotterdam en Groningen bezochten, hebben in den Katechismus goed geleerd, dat zij op zware zonde verplicht zijn in den Paaschtijd waardig de H. Communie te ontvangen. Allen weten wij dus zeer goed, dat zij, als zij in dien toestand komen te sterven, voor altijd naar de hel gaan. Wat een droefvige lot, vooral voor een doofstomme! Zoo weinig heeft hij kunnen genieten van het leven, en dan nog na dit leven voor eeuwig diep rampzalig te moeten zijn.

„Wij vertrouwen echter, dat zij nog bijtijds tot inkeer zullen komen en luisteren naar de vermaningen van de goede vrienden, die zich alle moeite geven, om hun eeuwig welzijn te bevorderen.

„Ja, wij doen alle moeite”, ging onze vriendelijke gids voort. „om voortdurend in contact te blijven met onze oudleerlingen. Zij kennen ons en zij weten, dat zij op ons kunnen rekenen. En het schijnt hun hier ook zeer goed te bevalen. Want er gaat geen Zondag voorbij

zonder dat hier eenige van onze gewezen kweekelingen nog eens komen kijken en praten. Wij trachten dan ook altijd in den vreemde voor hen te zorgen, wij zoeken voor hen, als zij buiten hunne schuld hunne betrekking verloren hebben nieuw werk en als dit niet lukt, — welnu, dan staat onze deur steeds open om de ongelukkigen binnen te laten in het altcos-gastvrije instituut. Het is toch een weldaad, om voor deze stumperds de scherpe hoeken van het harde leven zooveel mogelijk af te slijpen.....

En het is een heele troost, dat wij krachtig geholpen worden.

Want van velen ontvangen we steun, van leken zoowel als van geestelijken. Maar er komt ook zoo verbazend veel kijken in een gesticht als dit, waar het grootste deel der verpleegden onmachtig is, om ook maar iets te vergoeden wat zij kosten... Elken dag een tweehonderd-en-vijftig menschen eten geven en kleeding en zooveel meer, daarvoor is iets noodig, niet waar?

Doch Goddank! naastenliefde en mildadigheid leven in onze kringen nog heerlijk en schoon”...

wordt vervolgt

Bestuursmededelingen

Samen met de bibliotheek 'De Brenthof' wordt gewerkt aan het opzetten van een cursus genealogie. Deze cursus is bestemd voor een ieder die belangstelling heeft om zelf een stamboom-onderzoek te starten.

Op de eerste maandagen van september, oktober en november zijn de volgende lezingen gepland:

- 3 sept.: lezing over Jeroen Bosch
door Ton Frenken
- 1 okt.: lezing over de Cultuur-historische
waardekaart van Noord-Brabant
door Frans van Dommelen
- 5 nov.: lezing "Goed gemutst"
door Ans van de Bosch -van Dillen

Op het laatste blad van deze uitgave van 'Den Heertgang' vindt u een uitnodiging van de Stichting Dommel in Beeld voor de kunstmanifestatie 'Te mooi om waar te zijn' en tevens een aanmeldingsformulier voor de wandelingen die door deze Stichting worden georganiseerd ter gelegenheid van die kunstmanifestatie.

Te mooi om waar te zijn

Stichting Dommel in Beeld nodigt u van harte uit op de opening van de kunstmanifestatie *Te mooi om waar te zijn* op zondag 2 september van 15.00 tot 17.00 uur. De opening vindt plaats op het Petrus Dondersplein in Sint-Michielsgestel.

Dhr. J. van Laarhoven, directeur van het Noordbrabants Museum, spreekt een openingswoord.

Wethouder Hans Boldewijn reikt het eerste exemplaar van het boek *Te mooi om waar te zijn* uit.

Op het plein en in bibliotheek 'de Brenthof' treedt een percussiegroep op en Rik Hendriks speelt piano.

U wordt vriendelijk verzocht bij de opening een emmer, voorzien van merkteken, mee te nemen.

De kunstroute is te zien van 2 september tot en met 21 oktober 2001 en vindt plaats langs de Dommel in de gemeente Sint-Michielsgestel. De uitgestrekte route, van Hooibrug tot Halder, is vrij toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang en is bewegwijzerd.

Stichting Dommel in Beeld biedt de gelegenheid om deel te nemen aan 2 georganiseerde wandelingen. U kunt zich daarvoor aanmelden door deze antwoordkaart ingevuld en gefrankeerd te retourneren.

- Ja, ik meld mij aan met personen voor de **lange wandeling** op **zaterdag 8 september**. Deze wandeling voert langs alle kunstwerken op het hele traject van de kunstroute. Vertrekpunt: de Groene Poort in Boxtel 's ochtends om 10.30 uur (verzamelen aldaar om 10.15 uur). BBA-bus vanaf Halder terug om ± 15.00 uur. Lunchpakket zelf meenemen. Kosten: f 7,50 (o.a. voor consumptie onderweg en vervoer terug na afloop)
- Ja, ik meld mij aan met personen voor de **korte wandeling** op **zondag 7 oktober**. Deze wandeling voert langs de kunstwerken in en rondom de kern van Sint-Michielsgestel. Vertrekpunt: Petrus Dondersplein in Sint Michielsgestel (bij de toren) om 10.30 uur (verzamelen aldaar om 10.15 uur). Duur van de wandeling: ± 2,5 uur. Kosten: f 7,50 (koffie met appeltaart na afloop) *Denk aan stevig schoeisel en eventuele regenkleding!*

naam

straat

postcode

woonplaats

telefoon/fax/e-mail

Workshop speuren in oude 'cijnsregisters'

Van onze verslaggever

DEN BOSCH – Steeds meer mensen speuren naar de vroege herkomst van hun familie, dorp of buurtschap of naam. Een van de bronnen daarvoor zijn de zogeheten cijnsregisters, die in Brabant vanaf de 14e eeuw tot aan het begin van de 19e eeuw werden bijgehouden.

Daarin werden de rechten op grond van wereldlijke en geestelijke heren geadmistreerd. Het Rijksarchief in Noord-Brabant organiseert een workshop cijnsregisters, waarvan de eerste donderdag 17 mei van 10.00 tot 16.00 uur in het Rijksarchief in Den Bosch werd gehouden.

De workshop is op touw gezet in samenwerking met de Stichting Brabants Heem en de Leerstoel Cultuur in Brabant van de KUB. Lokale onderzoekers kunnen via

de workshop hun weg leren vinden in de cijnsregisters. Op die manier kunnen zij nog beter thuis raken in de lokale bezitsverhoudingen van vroeger, in de lokale sociale en juridische organisatie en het historische landschap van vroeger eeuwen nog beter reconstrueren. Specialisten laten zien hoe zij voor informatie hun weg kunnen vinden in de registers en hoe de relatie is met het kadaster, dat er in de 19e eeuw voor in de plaats kwam.

Meedoen aan de workshop kost veertig gulden. Belangstellenden kunnen zich nog opgeven bij het Brabantse Rijksarchief in Den Bosch: 073 - 681 85 00 of via e-mail info@de-citadel.nl. In het najaar wordt de workshop herhaald, onder meer in Roosendaal en op 1 december 2001 in Eindhoven

Stichting Dommel in Beeld
p/a Vlierbloem 6
5275 KP Den Dungen

Heemkundevereniging "DE HEERLIJKHEID HERLAAR"

Jaargang 7, nr. 4

november 2001

COLOFON

Bestuur:

Fr. van Dommelen, voorzitter, Tel. 5513151

M. van Griensven, secretaris, Tel. 5513363

N. Sira, penningmeester, Tel. 5514198

Th. van de Wetering, lid, Tel. 5512880

F.C. Coojmans, lid, Tel. 5514359

Adres secretariaat:

Nieuwstraat 28,
5271 AD Sint-Michielsgestel
Tel. 5513363

Bankrelatie:

Heemkundevereniging "De Heerlijkheid Herlaar"
Rabobank Sint-Michielsgestel
Rekeningnummer: 13.36.98.742

Contributie Heemkundevereniging:

f 25,00 per jaar voor gewone leden

f 12,50 per jaar voor junior leden

f 50,00 minimaal per jaar voor donateurs
c.q. begunstigers

Openstelling documentatie-centrum

Zolang wij niet beschikken over een Heemhuis is het mogelijk, na afspraak, bij de secretaris boeken, tijdschriften en tekeningen in te zien.

Den Heertgang:

Verschijnt vier maal per jaar

Redactie:

M. van Griensven
Th. van de Wetering
N. Sira

Redactie adres:

Fresiastraat 6, 5271 GZ Sint-Michielsgestel

Lay-out en drukwerk:

Frans den Otter

Schutblad:

Jan Lurinks

INHOUD

Mededelingen	blz. 1
Straatnamen Hazenakker	blz. 2
Torenstraat 4 Rijksmonument	blz. 5

MEDEDELINGEN

Voorstel activiteiten 2002

4 februari	jaarvergadering
4 maart, 1 april, 6 mei	lezingen
juni	uitstapje
juli en augustus	vacantie
2 september, 7 oktober en 4 november	lezingen

december en januari geen lezingen

3 februari 2003	jaarvergadering
-----------------	-----------------

Wie van de leden weet een onderwerp voor een lezing?
Graag dit aan het bestuur kenbaar maken.

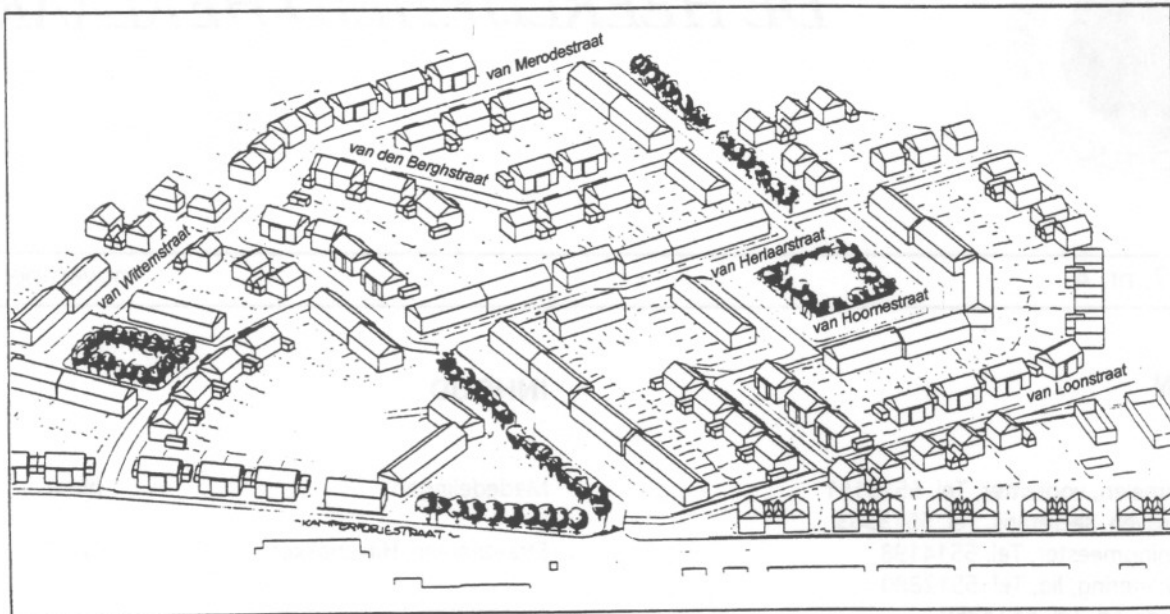
Monumentenwacht Noord-Brabant.

Als eigenaar van een monument object wil je graag weten hoe de onderhoudstoestand is.

Hoe verbeteren, te verfraaien, wat zijn de subsidie-mogelijkheden etc., etc.

U kunt hiervoor de gloednieuwe webside van de monumentenwacht van Noord-Brabant gebruiken te weten:

www.monumentenwachtbrabant.nl

tekening overgenomen uit het bestemmingsplan Hazenakkers

STRAATNAMEN IN DE WIJK HAZENAKKERS

Op verzoek van de nieuwe bewoners van de wijk Hazenakkers is in 1998 informatie op schrift gesteld over enkele straatnamen in de nieuwe wijk. Nu de wijk inmiddels nagenoeg is volgebouwd is de informatie gecompleteerd.

De naamgeving van de straten in de wijk Hazenakkers door de gemeenteraad is gebaseerd op een advies van de heemkundekring en heeft als thema de geslachtsnamen van de voormalige Heren en Vrouwen van Herlaar en de daaraan verbonden Grondheerlijkheid van Sint-Michielsgestel en Gemonde.

De opeenvolgende geslachten hebben de titel van Heer of Vrouwe van Herlaar verkregen door vererving of door huwelijk met een erfdochter van de residerende Heer.

Elk van de betrokken families hebben korte of langere tijd het gezag en beheer over de Hoge Heerlijkheid Herlaar uitgeoefend. Het beheer werd gevoerd over de eigendommen van de Heer en de cijnsgoederen van de bisschop van Luik, zowel gelegen in Sint-Michielsgestel als op andere plaatsen in Brabant.

Aanvankelijk oefende de kasteelheer het volledige burgerlijke gezag over de heerlijkheid uit. Dat gezag verminderde toen de Heren van Herlaar niet meer op het kasteel woonden maar vanuit het buitenland hun gezag probeerden uit te oefenen.

Voor het beheer stelden zij een rentmeester aan die op het kasteel woonde en daarom de kastelein werd genoemd. In een latere periode waren de kasteleins soms tevens schout van Sint-Michielsgestel. De Heer van Herlaar had als bezitter van het patronaatsrecht over de kerk van Sint-Michielsgestel een belangrijke stem bij de benoeming van de pastoor van de hoofdkerk en de kapelaans van de hofkapel op het kasteel en de kapel van Ruimel.

Hieronder volgt de verkorte stamlijst van de Heren en Vrouwen van Herlaar zoals die in 1963 is gepubliceerd in het boek "Kroniek van Sint-Michielsgestel" door S.H.M. Jongmans.

1076-1306 geslacht van Herlaer.

Dirk van Herlaer van vader op zoon.

1306-1324 geslacht van Loon.

Aleit van Herlaer huwt met Gerard van Loon

1324-1525 geslacht van Horn (Hoerne)

Magaret van Loon huwt met Gerard van Hoerne.

1524-1577 geslacht van Merode.

Aleit van Hoerne huwt met Jan van Merode

1577-1600 geslacht van Withem.

Margaretha van Merode huwt met Jan van Withem.

1600-1671 geslacht van den Bergh.

Margaretha van Withem huwt met Graaf Hendrik van den Bergh.

1671-1698 geslacht van Hohenzollern-Hechingen.

Elisabeth van den Bergh huwt met Eitel Friedrich, Vorst van Hohenzollern-Hechingen.

1698-1728 geslacht de la Tour.

Henriette Francoise van Hohenzollern-Hechingen huwt met Frederik Maurits de la Tour, graaf van Aubergine.

1728-1789 geslacht van Sulzbach.

Maria Heenrit de la Tour huwt met Jan Christin, prins van Sulzbach.

Periode 1076-1306.

Het geslacht van Herlaar bewoonde het versterkte huis "Out Herlaar", ook wel beschreven als het "blokhuis van Out Helaar" eertijds toebehorende aan Goossen Kok.

Uit de achtereenvolgende generaties zijn als heer of vrouwe van Herlaar genoemd Dirck, Petronella, Diederick en Aleit. Later heeft de familie zich gesplitst; een tak vestigde zich in Armeide (ten westen van Vianen aan de Lek) en een andere tak bouwde het nieuwe kasteel Herlaar te Herenthout in België.

Periode 1306-1324.

Ridder Gerard van Loon, gehuwd met Aleit van Herlaer, heeft maar korte tijd als heer van Herlaer gefunctioneerd. Vermoedelijk is in die periode wel het eerste echte kasteel Out-Herlaer gebouwd.

Periode 1324-1524.

Vervolgens heeft twee eeuwen lang het geslacht van Horn (Hoerne) de heerlijkheid bestuurd. Genoemd zijn achtereenvolgens Gerard, Diederick, Willem, Maria, Jan, Hendrick en Liesbeth.

In 1381 belooft Willem van Hoerne de lieden van Nieuw Herlaar, Thede en Sint-Michiels-gestel niets te zullen uitgeven of verkopen van de gemeente aldaar (de gemeene gronden).

In 1498 geeft Hendrick van Hoerne het huis de Groote Ruwenberg met het visrecht te leen aan Diederick van Tuijll en in 1531 bevestigde hij de voorrechten van Jan van Ravenschot als eigenaar van de Groote Ruwenberg.

Periode 1524-1577.

Vanaf de periode, dat het geslacht De Merode de rechten van Herlaar verkreeg waren de Heren en Vrouwen van Herlaar tevens ofwel op de eerste plaats Markies of Markiezin van Bergen op Zoom. De Grondheerlijkheid Herlaar werd voortaan vanuit Bergen op Zoom bestuurd door de Raad en Rekenkamer van de Markies. De hoofdzetel van het oude adellijke geslacht De Merode is nog steeds het prachtige middeleeuwse kasteel te Westelo in de Belgische Kempen.

Vooraf uit de archieven van de familie de Merode in Brussel heeft de historica drs. Mechelien H.M. Spierings veel informatie over de Gestelse historie opgetekend en beschreven in haar boek "Om en in de vrijdom van Den Bosch" ('s-Hertogenbosch 1982) en in artikelen in de uitgave "Bosboom Bladeren / 29" (oktober 1983).

Uit het verslagjaar 1501 / 1502 noteerde Mechelien Spierings de titel van de edele Heere Rycalt van Merode, heer van Petershem tot Diepebbeeck, tot Oersschot ende tot Herlaer etc. ende der edele Vrouwe Clement van Buchout, vrouwe van Perwijs ende tot Herlaer.

In 1524 / 1525 laat de kastelijn van den Heer een familiewapen maken om in de kerk van Gestel te hangen. In 1532 / 1533 is in de jaarrekening van de kastelijn vermeld dat betaald is "voor twee nyeuwe (nieuwe) tortssen (lantaarns) in die kercke van Gestel want men dair een paer tortssen gehaelt hadde om mijnen Heer thuys te leyden".

Een andere uitgave in 1533 / 1534 is geboekt als volgt: "voor den altair in die Saale opt Huys van Herlair te doen schilderen".

Op 18 juli 1534 "quamen samen op Herlair mijn Vrouwe van Bredero ende van Thoren met hare familie en 7 perden, tesamen 17 personen".

Periode 1577-1600- 1671.

Het tijdstip waarop de zeggenschap over de Heerlijkheid Herlaar overging van het geslacht De Merode naar de familie Van Withem (of van Wittem) en vrij kort daarna aan de familie Van den Bergh is niet helemaal duidelijk.

Op 14 juli 1567 vernam men te Bergen op Zoom van het overlijden van de markies als gevolg van een ongeluk. De erfgename was Maria Margaretha van Merode, gehuwd met Jan van Withem. Deze trok zich in oktober 1580 om politieke redenen terug op het kasteel van Wouw. Na het overlijden van de markies

en zijn echtgenote resideerden de voogden van hun drie dochters. Uiteindelijk werd Maria Mencia van Withem, de oudste, de erfgename. Zij huwde in 1599 met graaf Herman van den Bergh, stadhouder van Spaans Opper-Gelre. Bij de sluiting van het 12-jarig bestand (tijdens de 80-jarige oorlog) verkreeg Maria Elisabeth I, Clara van den Bergh het markiezaat onder haar gezag. Vanaf 1633 volgde Maria Elisabeth II, een nicht van de vorige markiezin, onder betwisting van haar oom Albert van den Bergh.

Pas in 1648 kwam door de Vrede van Munster een stabiel bestuur van het markiezaat tot stand. Maria Elisabeth II vestigde zich te Bergen op Zoom en regeerde daar tot 1671.

Zij huwde in 1641 met Eitel Friedrich van Hohenzollern-Hechingen.

De aanhef van de op perkament gestelde ordonnantie van de markiezin, gedateerd 8 december 1649, over het beheer van een dijk tussen Den Dungen en Sint-Michielsgestel luidde aldus: "Wij Elisabeth bij de gratie Godts Princesse van Sollern, Gravinne van den Bergh, Marquise van Bergen op Zoom, baronesse van Hedel en Boutersem, vrijvrouwe van Sint-Michielsgestel ende Herlaer, Borgvliet, Hersel en Brain la Levud, erfbanne vrouwe des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen enz".

In 1663 liet de vrijvrouwe van Sint-Michielsgestel en Herlaer een regeringsreglement voor Sint-Michielsgestel opmaken. Het betrof een op Sint-Michielsgestel toegesneden aanpassing van het in 1660 door de Staten Generaal uitgevaardigd reglement op de Politieke Reformatie in de Meierij.

Periode 1671- 1698- 1728.

Door het huwelijk van Elisabeth van den Bergh met Eitel Frideriech, vorst van **Hohenzollern-Hechingen** en het latere huwelijk van Henriette Françoise van Hohenzollern-Hechingen met Frederik Maurits **de La Tour** kwam het Markizaat van Bergen op Zoom en daarmee ook de Heerlijkheid Herlaer telkens in andere handen. Het gaat in die perioden niet zo best met de heerlijkheid. Legers plunderden en stichten branden. Het kasteel Out Herlaer kwam in verval, er was ruzie over het functioneren van de watermolens op de Dommel en de pastores moesten zich verbergen. Het bestuur over de heerlijkheid wordt meer en meer overgenomen door de plaatselijke schout en schepenen.

Periode 1728-1798

Maria Henriette de La Tour d'Auvergne huwde met Johan Christiaan **van Sulzbach**.

Hun zoon, **Karel Philip Theodoor van Sulzbach, keurvorst van de Palz**, was de laatste heer van Herlaer. In 1755 schenkt hij aan de pastoor van Sint-Michielsgestel een jaarlijkse bijdrage van f.160,- voor het onderhoud van de kapelaan. De rentmeester rapporteert in zijn verslag over 1767 dat het sterrenbos bijna is voltooid. In 1798 wordt de heerlijkheid opgeheven. De bezittingen van de heer gaan over aan de Bataafse Republiek.

Karel Philip Theodoor van Palts - Sulzbach, markies van Bergen op Zoom, de laatste Heer van Herlaer

Dit waren heel kort enkele grepen uit de Gestelse historie, die wijzen op de relatie met de straatnamen **van Herlaarstraat, van Loonstraat, van Hoornestraat, van Merodestraat, van Wittemstraat** en **van den Berghstraat** in de wijk Hazenakkers.

De namen 'Hazenakker' en 'Mortelakkers' zijn toponiemen van de akkergronden in de omgeving en behoeven geen verdere verklaring.

F.W. van Dommelen.
oktober 1998 en 2001.

Torenstraat 4 eindelijk aangewezen als beschermd rijksmonument

Het heeft wel lang geduurd. Het verzoek van de heemkundevereniging om het pand op grond van de Monumentenwet te beschermen dateert van 15 november 1996. Van rijkswege is toen erkend dat het pand zowel uitwendig als inwendig een aantal architectonische en sociaal-historische waarden bezat. In zijn besluit van 18 februari 1998 concludeerde de Staatssecretaris van O.C.W. evenwel dat er geen voldoende redenen waren om het pand (zijnde een object van jongere bouwkunst 1850-1940) vooruitlopende op de procedure tot aanwijzing van rijksmonumenten in het kader van het landelijk Monumenten Selectie Project tot beschermd monument aan te wijzen.

Mede op grond daarvan is het pand als een object van jongere bouwkunst geïnventariseerd en door de provincie voorgedragen voor aanwijzing tot rijksmonument.

Kortgeleden is de aanwijzingsprocedure van de geselecteerde M.S.P. panden binnen de gemeente Sint-Michielsgestel afgerond. Alle geselecteerde panden en objecten zijn aangewezen. Het pand Torenstraat 4 is daar een van.

Voor de heemkundevereniging bevat het aanwijzingsbesluit interessante informatie over de aan het pand toegekende waarden en de overwegingen die tot de aanwijzing hebben geleid.

Reden genoeg om het besluit van de Staatssecretaris van O.C.W. hierna volledig over te nemen.

Het behoort nu tot de zorg van de gemeente om voor het pand een passende bestemming te zoeken, waarbij de historische waarden en de situering in het dorpscentrum zo optimaal mogelijk tot hun recht komen. De heemkundevereniging wil daar graag over meedenken.

Torenstraat 4 gezien vanaf de tuinkant

Kopie Brief

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

Broederplein 41 · 3703 CD Zeist

Postbus 1001 · 3700 BA Zeist

☎ | 030 · 698 32 11

fax | 030 · 691 61 89

Rabobank 1923 21 757

Gemeente Sint-Michielsgestel
Petrus Dondersplein 1
5271 AA SINT MICHIELSGESTEL

Ingekomen GEMEENTE SINT MICHIELSGESTEL	
13233	
Afdeling	11 OKT 2001
Uitgever	
Bestand	Beur

uw brief/kenmerk

ons nummer
RZ2000575

behandeld door
Monumentenregistratie

onderwerp

Aanwijzing beschermd monument:
Monumentnummer : 519937
Gemeente : Sint-Michielsgestel
Torenstraat 4 te Sint-Michielsgestel

bijlage
Besluit met bijlage
2 brochures

datum - 9 OKT. 2001

Hierbij zend ik u mijn besluit waarbij ik, gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988, positief beslis op het verzoek/voorstel om het bovengenoemde object aan te wijzen als beschermd monument. Het bovengenoemde object zal definitief een beschermd monument zijn wanneer het wordt ingeschreven in het register zoals bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet 1988. Een monument wordt ingeschreven wanneer de termijn voor het indienen van bezwaar/beroep ongebruikt is verstreken of wanneer hierop onherroepelijk is beslist. Mocht door u of door andere belanghebbende(n) bezwaar worden gemaakt, dan blijven gedurende de bezwaartermijn en gedurende de behandeling van het bezwaarschrift, vanaf de datum van deze brief de artikelen 11 tot en met 33 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Het doel van de wet is om monumenten van bouwkunst en archeologie te behouden. De wettelijke bepalingen zijn er op gericht dat daarbij steeds het algemeen belang tegen het particulier belang wordt afgewogen. Het is dus niet zo dat aan het beschermd monument niets meer mag worden veranderd, maar wel dat voor iedere wijziging vergunning ingevolge de Monumentenwet 1988 dient te worden gevraagd bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen.

Voordat bijgaand besluit is genomen, heb ik advies gevraagd aan de gemeenteraad, de Raad voor cultuur en, indien van toepassing, aan gedeputeerde staten van de provincie.

Ter informatie zend ik u hierbij de brochure "Hoe rijk bent u met uw rijksmonument" en de brochure "Het jonge monument in de juridische procedure" uit de reeks info wet- en regelgeving.

De tekst van de Monumentenwet 1988 kunt u aantreffen op de internetsite van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (www.monumentenzorg.nl). Een exemplaar van de Monumentenwet 1988 is te verkrijgen bij de afdeling voorlichting (doorkiesnummer 030-6983456).

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
dr. F. van der Ploeg,
namens deze,
de Directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg,
voor deze,
het Hoofd Monumentenregistratie en Subsidies,

(Mr. M.P. Otten)

KENNISGEVING BESLUIT

DATUM: -9 OKT. 2001

DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN.

Gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988 (Staatsblad 1988 nr. 638);

Gehoord de raad van de gemeente waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen;

Gehoord gedeputeerde staten van de provincie waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen, indien dit zich bevindt buiten de in artikel 20a, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 (Staatsblad 1994 nr. 475) bedoelde bebouwde kom;

Gehoord de Raad voor cultuur;

BESLUIT

De als volgt aan te duiden onroerende zaak aan te wijzen als beschermd monument:

Provincie : Noord-Brabant
Gemeente : Sint-Michielsgestel

Monumentnummer : 519937

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Sint-Michielsgestel
Straat : Torenstraat
Huisnummer : 4

KADASTRALE AANDUIDING

Kad. Gemeente : Sint-Michielsgestel
Sectie : C
Nummer : 3253

OMSCHRIJVING

Inleiding

WOONHUIS, gebouwd in 1882 in een sobere ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Het aan de noordzijde gelegen achterhuis is waarschijnlijk een overblijfsel van de bebouwing van voor 1882 toen het voorhuis vernieuwd werd. Het pand is gelegen aan de noordzijde van de Torenstraat in de onmiddellijke nabijheid van de toren van de voormalige kerk.

Omschrijving

Gedeeltelijk onderkelderd pand van één bouwlaag op een rechthoekige grondslag met gevels in schoon metselwerk van in kruisverband gemetselde handvorm baksteen onder een met Hollandse pannen gedekt, aan beide zijden afgewolfd zadeldak. De nokas loopt evenwijdig aan de straat.

Het eenvoudig gedetailleerde pand telt vier traveeën en heeft een hardstenen/ gecementeerde plint met sierrozetten. Deur en vensters in de voorgevel hebben afgeronde bovenhoeken. De vensters zijn voorzien van schuiframen en hardstenen onderdorpels. De deur met glaspaneel is een latere toevoeging en heeft een klein bovenlicht. Het houten fries is vastgezet met schotelankers. De kroonlijst is geornamenteerd met guttae.

De westelijke zijgevel heeft op de begane grond twee en op de verdieping één venster met afgeronde bovenhoeken en met zesruits schuiframen. In deze gevel bevinden zich verder enkele smeedijzeren steekankers. Alle vensters waren voorzien van luiken. Deze zijn echter verwijderd.

De oostelijke zijgevel is op de begane grond gewijzigd en deels opnieuw opgemetseld. Op de noordelijke hoek bevindt zich een recht gesloten venster met zesruits schuifraam; op de zuidelijke hoek een gemetselde steunbeer met afzaat. Het zoldervenster is recht gesloten en heeft een zesruits raam. Ook hier bevinden zich enkele smeedijzeren staaftankers.

De achtergevel, die zich aan de noordzijde bevindt, heeft een groot, recht gesloten samengesteld keukenvenster met een driedelig bovenlicht. Dit venster is een vergroting van het oorspronkelijke venster. In deze gevel zijn de steekankers voor de verdiepingsbalklaag zichtbaar.

De interne indeling en detaillering zijn opmerkelijk gaaf bewaard gebleven. De meeste betimmeringen, kozijnen, ramen en paneeldeuren zijn nog de originele. De gang is voorzien van een centraal stucornament met florale motieven. Aan weerszijden hiervan bevinden

zich de twee voorkamers waarvan de rechter de grootste is. Deze is voorzien van een stucplafond met getrokken lijstwerk en een groot stucornament in het centrum. Aan de achterzijde bevinden zich de keuken, de opkamer en een slaapkamer. De keuken is nog voorzien van houten betimmeringen, kasten en een rookkast. Onder de opkamer bevindt zich aan de achterzijde een kleine kelder met tongewelf. In de kelder bevinden zich nog de stenen spekkuipen. De zolder is bereikbaar via een houten steekkap. Op de zolder zijn nog enkele kamertjes gemaakt. De kap is onbeschoten en heeft aangesmeerde pannen. Tegen de achtergevel is aan de noordoostelijke zijde een kleiner en lager achterhuis gesitueerd dat wellicht als zelfstandige woonruimte en opslagruimte gediend heeft. Het achterhuis steekt aan de oostelijke zijde iets verder uit dan de hoofdmassa. Het is een bouwmasa van één bouwlaag op een rechthoekige grondslag met gevels in schoon metselwerk onder een met Hollandse pannen gedekt, aan beide zijden afgewolfd zadeldak. De nokas loopt evenwijdig aan de straat. De westelijke zijgevel dient voor de toegang en heeft een recht gesloten venster met klapramen en een opgeklampte deur. In de topgevel bevindt zich nog een klein zoldervenster met vierruits raam. De oostelijke zijgevel is blind.

De noordelijke gevel van het achterhuis heeft deels vernieuwd metselwerk en een recht gesloten, opgeklampte deur.

De indeling van het achterhuis is grotendeels gewijzigd. In de houten sporenkap zijn waarschijnlijk nog enkele oude fragmenten gebruikt.

Waardering

Het pand is van algemeen belang. Het pand heeft cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van de typologische ontwikkeling van het woonhuis met achterhuis. Het pand heeft architectuurhistorische waarden vanwege de gecompliceerde bouwgeschiedenis die een afspiegeling vormt van de bewoningsgeschiedenis. Het heeft ensemblewaarden vanwege de ligging ten opzichte van het oude centrum van Sint-Michielsgestel. Het pand is van belang vanwege de zeldzaamheid van dergelijke gaaf bewaarde woonhuizen met achterhuis.

Voor de overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen, wordt verwezen naar de bij dit besluit gevoegde bijlage, die geacht moet worden in dit besluit te zijn herhaald en opgenomen, alsmede naar de bovengemelde omschrijving.

Een afschrift van dit besluit zal, onder gelijke dagtekening, worden verzonden aan de overige belanghebbende(n).

Burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen, leggen dit besluit op de secretarie ter inzage. De burgemeester maakt de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze bekend.

Op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken daartegen binnen zes weken na de dag waarop het aangevallen besluit bekend is gemaakt, een bezwaarschrift indienen bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen. Een dergelijk bezwaarschrift dient u te adresseren aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Cfi/FJZ t.a.v. de Commissie voor de bezwaarschriften, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Tenminste deze beschikking of een kopie daarvan moet bij het bezwaarschrift worden gevoegd.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
dr. F. van der Ploeg,
namens deze,
de Directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg,
voor deze,
het Hoofd Monumentenregistratie en Subsidies.

w.g.

(Mr. M.P. Otten)

BIJLAGE BIJ BESLUIT

betreffende een voorstel tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zesde lid, van de Monumentenwet 1988

Objectgegevens:

adres : Torenstraat 4 (woonhuis)
 plaatsnaam : Sint-Michielsgestel
 gemeente : Sint-Michielsgestel
 monumentnummer : 519937

I. FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN:

VERZOEKER

Het voorstel tot aanwijzing is bij brief d.d. 18 april 2000 ingediend door de provincie Noord-Brabant.

ADVIES GEMEENTERAAD

Uit het besluit d.d. 23 december 1999 van de raad van de gemeente Sint-Michielsgestel blijkt dat niet met aanwijzing wordt ingestemd. Aangezien de gemeente eigenaar van de woning is, zal het bezwaar hierna onder het hoofdje 'overleg' worden weergegeven.

ADVIES GEDEPUTEERDE STATEN

Het object is gelegen binnen de bebouwde kom. Uit het besluit d.d. 18 april 2000 van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant blijkt dat met aanwijzing wordt ingestemd.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 6 juni 2001 een advies uitgebracht. Uit het advies blijkt dat de Raad instemt met aanwijzing. De Raad overweegt dat zowel het exterieur als het interieur van het in sober ambachtelijk-traditionele trant gebouwde woonhuis in een opmerkelijk gave staat verkeren. Zowel bouw- als cultuurhistorisch beschouwd is sprake van een waardevol, beschermwaardig object.

BESCHRIJVING OMSTANDIGHEDEN

Het onderhavige object behoort tot de bouwkunst uit de periode 1850-1940, die ook wel wordt aangeduid met de "jongere bouwkunst", en maakt onderdeel uit van het resultaat van het Monumenten Selectie Project (MSP).

AANWIJZINGSBELEID

In 1987 is het landelijk Monumenten Inventarisatie Project (MIP) gestart met het doel objecten van jongere bouwkunst op systematische wijze te inventariseren. Met de resultaten van de inventarisatie als basis is een selectie uitgevoerd die beoogt een representatief bestand aan objecten van jongere bouwkunst onder de bescherming van de Monumentenwet 1988 te brengen.

OVERIGE GEGEVENS

De bouwkundige staat vormt, gelet op de terzake door de gemeente uitgebrachte beoordeling, geen belemmering voor aanwijzing.

Ook in stedenbouwkundig of planologisch opzicht bestaat geen bezwaar.

OVERLEG

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vierde lid, van de wet, heeft de afdeling Bouwen en Wonen van de gemeente Sint-Michielsgestel het College van B & W op de hoogte gesteld van de aanwijzing en het in de gelegenheid gesteld schriftelijk dan wel mondeling zijn mening te geven.

Schriftelijk, bij brief d.d. 13 juli 1999, heeft het College van B & W bezwaar gemaakt. Het pand heeft op zichzelf geen zodanige waarde dat het als rijksmonument zou moeten worden aangewezen. Het pand is niet uniek. Het is daarbij solitair gelegen zonder een historisch verband met andere naastgelegen panden. Ook de herontwikkeling van het centrum van Sint-Michielsgestel is van belang. Een mogelijke inpassing van het pand in het nieuwe dorpscentrum zal nog nader moeten worden bekeken. Dit rechtvaardigt echter op voorhand geen plaatsing op de rijksmonumentenlijst. Voorts is het pand slechts in beperkte mate bruikbaar als centrumvoorziening. Het College spreekt de intentie uit om te proberen het pand te handhaven mits deze handhaving leidt tot een verhoging van de kwaliteit van het gebied.

Op dit moment verkeert het pand in slechte bouwkundige staat. Indien handhaving van het pand architectonisch verantwoord kan gebeuren, zal een forse restauratie van het pand noodzakelijk zijn. De kosten hiervan moeten hoog worden ingeschat.

II. CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de Minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe aanleiding.

In de aanwijzingsprocedure is aan de orde of het monument voldoende rijksbelang heeft die bescherming op grond van de wet wenselijk maakt. In die procedure gaat het er immers om te beoordelen of de aanwezige monumentale waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 rechtvaardigen en of de mate waarin de betrokkenen beperkingen ondervinden, die mede gelet op de wetsgeschiedenis en jurisprudentie, te accepteren is. Uit de redengevende omschrijving, en mede gelet op het positieve advies van de Raad voor Cultuur, blijkt dat het pand van voldoende algemeen belang is om bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 te rechtvaardigen.

Geconcludeerd kan worden dat de in de omschrijving aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 rechtvaardigen en dat op grond van de bovenstaande feiten en omstandigheden deze bescherming geen overwegende bezwaren ontmoet.

✓ 02 VIII 2001